

Kauno klinikos - apie ambicingus tikslus ir tarptautinį pripažinimą

FAKTAS

• Nuo 2015 m. vidurio Kauno klinikose autologinės kraujodaros kamieninių ląstelių transplantacijos sėkmingai atliktos 30 pacientų, sergančių mielomine liga, dviem pacientams taikytos tandeminės transplantacijos - iš viso atlikta 32 transplantacijos. Autologinė kraujodaros kamieninių ląstelių transplantacija yra ypač svarbi sergančiųjų mielomine liga, limfoma ir kai kurių solidinių navikų modernaus gydymo sudedamoji dalis. Jos dėka daugumai pacientų pavyksta pasiekti ilgai trunkančią ligos remisiją. Kauno klinikos 2017 m. pradžioje tapo pirmuoju transplantacijų centru Lietuvoje, pelniusiu tarptautinį sertifikatą. ■

Elvelina Machova

Naujos galimybės

Pirmoji kaulų čiulpų transplantacija atlikta prieš 60 metų, o mokslui nestovi vietoje atrandami nauji gydymo metodai, pavyzdžiui, ląstelinė terapija, kuri suteikia vilties sergantiems, kai jokie kiti gydymo metodai ar vaistai nepadeda. Pasak Kauno klinikų generalinio direktoriaus prof. habil. dr. Renaldo Jurkevičiaus, tai svarbu ne tik onkologinėms ligoms sergantiems pacientams, bet ir suteikia galimybes gydymo įstaigai ruošti naujoms technologijoms, kurioms kelia atvers molekulinė medicina, genų inžinerija. „Tikiu, kad netolimoje ateityje, pasaulyje sėkmingai diegiami nauji vėžio gydymo metodai bus prieinami ir Lietuvos pacientams. Štai po mėnesio Jungtinėse Amerikos Valstijose vyksiančiame pasauliniame kongrese ląstelinė terapija bus pagrindinė tema. Tikimės, jog ląstelių terapija, kaip viena pažangiausių medicinos krypčių, bus plėtojama Kauno klinikose ir taikoma onkologinėms bei hematologinėms ligoms sergantiems pacientams“, - sako prof. habil. dr. R. Jurkevičius.

Ko turi siekti ambicinga ligoninė?

Antrus metus Kauno klinikose surengta konferencija, pasak iniciatorių, šiemet pavadinta kolokviumu. Mat norėjosi dalyvių diskusijos, taip suteikiant jai išskirtinumą.

Kauno klinikų Onkologijos ir hematologijos klinikos vadovė prof. Elona Juozaitytė sako, jog antrą kartą surengti tokią konferenciją, kurios metu pristatomos naujų technologijų galimybės, atsirado užmezgus glaudų bendradarbiavimą su Vokietijos Leipcigo universitetu Onkologijos ir hematologijos klinikos vadovu

KAUNO KLINIKŲ SIEKIS

• Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų, kuriose atliekamos kamieninių kraujodaros ląstelių transplantacijos, siekiama - vienijant įvairių sričių specialistus siekti tarptautinės JACIE akreditacijos. ■

Leicigo universiteto Onkologijos ir hematologijos klinikos vadovas prof. Dieter Niederwieser (dešinėje) tapo pirmuoju Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikos „Garbės patarėju“. Padėkos raštą įteikė ligoninės vadovas prof. habil. dr. Renaldas Jurkevičius

prof. Dieter Niederwieser. Reikia paminėti, kad autologinė kraujodaros kamieninių ląstelių transplantacijos programa Kauno klinikose pradėta ir plėtojama vadovaujant šiam profesoriui.

„Didelį dėmesį konferencijoje skyrėme kraujodaros kamieninių ląstelių transplantacijų standartizavimo ir teisinio reguliavimo klausimams aptarti. Juos pristatė Europos jungtinio akreditavimo komiteto JACIE atstovas. Žingsnis po žingsnio, bendradarbiaudami su įvairių sričių profesionalais, bandome klaukti ambicingai ligoninei būdingų tikslų - naujausias gydymo galimybes padaryti prieinamas pacientams. Tai - perspektyva, kuri itin džiugina“, - sako prof. E. Juozaitytė.

„Pernai konferencijoje pagrindinis dėmesys skirtas autologinei kamieninių kraujodaros ląstelių transplantacijai. Siemtinės pagrindinė idėja - kad kamieninių kraujodaros ląstelių transplantacija yra šiuolaikinės ląstelinės terapijos pradininkė, sukūrusi jos pagrindinius principus ir įrodžiusi jos efektyvumą gydant įvairias ligas, dažniausiai hematologinius navikus: ūmines ar lėtines leukemijas, mielopoetinė displazija, piktybinės limfomos, Hodžkino liga, mielomine liga, mielofibroze. Tai - itin sunkios ligos ir dažnu atveju vienintelis būdas jas suvaldyti, tiksliau, pasiekti ligos atsilaukimą ar išgyjimą - kamieninių kraujodaros ląstelių transplantacija“, - sako Onkologijos ir hematologijos klinikos Hematologijos skyriaus vadovas doc. Rolandas Gerbutavičius.

Dvigubas poveikis

Pasak medikų, kamieninių kraujodaros ląstelių transplantacija turi

Ne pirmus metus ligoninės iniciatyva rengiamoje konferencijoje šiemet pristatyti naujai gydymo metodai, kurie kaip sako ligoninės Onkologijos ir hematologijos klinikos vadovės prof. Elona Juozaitytės ir Onkologijos ir hematologijos klinikos Hematologijos skyriaus vadovas doc. Rolandas Gerbutavičius bus prieinami ir Lietuvos pacientams

KOMENTARAI:

Europos jungtinio akreditavimo komiteto JACIE atstovas Eoin McGrath:

Europos sergančiųjų vėžiu organizacijos atstovė Anita Waldmann:

dvejopą poveikį, ypač jei persodinamos kito žmogaus kamieninės ląstelės. Tokiais atvejais skiriamos labai didelės chemoterapijos, spindulinės terapijos dozės. Taip siekiama sunaikinti vėžines ląsteles, o persodinus kamienines kraujodaros ląsteles atkuriamas sunaikintos kraujo ląstelių. Be to, pastebėta, kad, be kamieninių kraujodaros ląstelių transplantacijos gebėjimo naikinti

- Ląstelinė terapija, be jokios abejonės, reikia teisinio, kokybės ir saugumo pacientams reguliavimo. Tačiau kalbai pasisukus apie teikiamą paslaugą akreditavimą, daugelį prieš akis iškyla šūsnies pildomų dokumentų ir nemažų finansinių resursų vaizdas. Vis dėlto akreditavimo tikslas, kad, pavyzdžiui, kamieninių kraujo ląstelių transplantacijos procedūros įvairūs etapai būtų standartizuojami ir vienodai taikomi visiems transplantacijų centrams. Tai ir atliekama JACIE akreditavimo proceso pagalba. Turbūt yra tekę girdėti pacientus sakančius: „Kreipkitės į gydytoją Bobą, jis geriausias savo srities specialistas, o gydytojas Džimas - nekoks“.

Akreditavimo tikslas - ne tik gauti sertifikatą. Tai yra garantija, kad ir gydytojas Bobas, ir Džimas paslaugą suteiks vienodai gerai. Žinoma, tam reikia keisti požiūrį, būti motyvuotiems siekiant aukščiausio standarto, nuolat patiems save audituoti, o ne laukti inspektorių, kurie pasakys, gerai ar blogai dirbate. Todėl bendradarbiavimas, diskusijos su pacientais, gydytojais, administracijos atstovais yra svarbi žingsniai, gerinant atliekamų transplantacijų kokybę. Kauno klinikos, siekdamos aukščiausio standarto, per pastaruosius kelerius metus padarė didžiulę pažangą ir, kas dar labai svarbu, turi didelį potencialą bei norą siekti daugiau. ■

„visų ligų gydytoju“ Google. Tik problema, kad internete būna tiek daug informacijos ir tokios skirtingos, jog pasimeti, tiksliau, nebesugebi atsirinkti.

Todėl labai svarbų vaidmenį vaidina pacientų organizacijos, kurios gali būti pagalbininkas pacientui. Juk tarp organizacijos narių yra ir tu, kurie jau įveikė ligą, arba vis dar su ja kovoja. Jie gali patarti, palaikyti dalindamiesi patirtimi, žiniomis. Taip pat labai svarbu kalbėti ir apie naujus gydymo metodus. Nes pacientas bijo to, ko nežino. ■

dūros. „Mokslininkai ir gydytojai siekia imunines žmogaus ląsteles - T limfocitus, natūralius „kilerius“ išgryninti, padauginę, pakeisti jų savybes, kad jos aktyviau nugalėtų vėžines ląsteles ir infekcijas. Tai ir vadinama ląsteline terapija. Kartu pastebėta ir kamieninių ląstelių poveikis atkuriant pažeistas įvairių organų ląsteles. Tai - regeneracinė medicina: kamieninių ląstelių pagalba bandoma atkurti ar

KOMENTARAS:

Pacientų organizacijos „Už gyvenimą“ pirmininkė Ona Žukienė:

- Susirgus mano vyrui atrodo, kad viskas grįžta ir slysta iš rankų. Tačiau tai, ką padarė Kauno klinikų medikai, taikantys moderniausių gydymo metodus, prilygsta stebuklui. Šiandien man vyras dirba, gyvena normalų gyvenimą. Tačiau buvo sunkių akimirų. Manau, jog pacientai neturėtų užsisiklėti savyje. Svarbu dalintis patirtimi, išgyvenimais, vienytis ir tokiu būdu stengtis padėti vieni kitiems. ■

pagerinti įvairių ligų metu pakenktas organų funkcijas. Šios medicinos sritys - inovatyvios, dinamiškos, reikalaujančios tiek mokslininkų, tiek gydytojų bendradarbiavimo. Šių metų konferencija suvienijo hematologus, onkologus, neurologus, ląstelinės ir molekulinės terapijos specialistus, siekiant parodyti, kad šioje medicinos srityje yra būtinas jų bendradarbiavimas, interdisciplininis požiūris. Mat proveržis vienoje srityje, kaip šiuo atveju kamieninių kraujodaros ląstelių transplantacijoje, gali paskatinti ir pagreitinti kitų medicinos sričių - ląstelinės terapijos, regeneracinės medicinos - plėtrą“, - sako doc. R. Gerbutavičius.

Poreikis kasmet auge

Europos kaulų čiulpų transplantacijos tinklo organizacijos duomenimis, kamieninių kraujodaros ląstelių transplantacijų poreikis kasmet didėja. Medikų teigimu, keičiasi ir atliekamų transplantacijos rūšių santykis. „Autologinės kamieninių kraujodaros ląstelių terapijos ypač naudingos gydant pacientams, sergančius mielomine liga, tam tikroms limfomų formoms, be to, ateityje jos gali būti kaip platforma, bazinis gydymas taikant įvairias ląstelinės terapijos formas. Kamieninių kraujodaros ląstelių transplantacijos, naudojant kito žmogaus kamienines kraujodaros ląsteles, vis dažniau atliekamos skirtingai palyginus medideles chemoterapijos ar spindulinės terapijos dozes, siekiant užloptinti receptinto imuninę sistemą ir pasiekti, kad transplantuotos kamieninės kraujodaros ląstelės sėkmingai prigytų ir galėtų dauginis. Tikimasi, kad grįžusios svetimio žmogaus imuninės ląstelės sugebės pristabdyti ar nugalėti vėžį. Šis metodas leidžia žymiai išplėsti pacientų, kuriems galima atlikti transplantacijos, naudojant svetimio žmogaus kamienines

kraujodaros ląsteles, ratą. Tarkim, vyresniems pacientams, kurių tarp sergančiųjų kraujo ligomis yra vyraujanti dauguma, taip pat sergantiesiems gretutinėmis ligomis. Taigi kamieninių kraujodaros ląstelių transplantacijų technologijos sparčiai plėtojamos, kad būtų žymiai sumažinamas jų toksiškumas, padidinamas efektyvumas ir pagerinamas prieinamumas“, - sako doc. R. Gerbutavičius.

Tarptautinių ekspertų teigimu, tokių transplantacijų atlikimas keliuose centruose leistų padidinti jų prieinamumą, ypač vertinant, kad ši procedūra yra integrali viso hematologinio navikinio ar kitos ligos gydymo dalis. Ji turi būti planuojama, o jos atlikimo galimybė svarstoma iš karto diagnozavus ligą bei derinant su kitais gydymo metodais tiek prieš transplantaciją, tiek po jos. Pacientų tęstinė priežiūra tame pačiame universitetiniame gydymo centre leistų pagerinti pacientų gydymo ir gyvenimo kokybę. Bėda tik ta, kad šiuo metu Lietuvoje yra tik vienas kaulų čiulpų transplantacijos centras.

Nedidelis bet...

Prieš metus, birželį, sveikatos apsaugos ministro įsakymu apribotas kamieninių kraujodaros ląstelių transplantacijų atlikimas. Toks sprendimas buvo mažai kam suprantamas, mat įsakyme numatyta, kad Kauno klinikos pirmuosius dešimt metų sergantiesiems mielomine liga gali atlikti ne daugiau kaip 20 transplantacijų

INTERVIU:

Su Leicigo universiteto Onkologijos ir hematologijos klinikos vadovu profesoriumi Dieter Niederwieser L.S. kalbasi apie tai, kiek ir kodėl Lietuvai reikia kaulų čiulpų transplantacijos centru.

- Konferencijoje pristatėte pirmą sėkmingą ląstelių terapijos atvejį, kuomet buvo pritaikyta allogeninė kraujodaros kamieninių ląstelių transplantacijos procedūra. Taip pat užsiminėte, kad ateityje tokių transplantacijų poreikis augs. Vadinasi, galima daryti prielaidas, kad kaulų čiulpų transplantacijos centrų poreikis taip pat augs? Ar jas įmanoma atlikti bet kurioje ligoninėje?

SVARBU

• Telemedicinos projektas Pasaulinės Sveikatos Organizacijos vertinamas kaip naujas, dinamiškas ir inovatyvus ir kaip galimas modelis leidžiantis įvairioms medicinos srities technologinėms naujovėms plisti į įvairius pasaulio regionus. ■

per metus. Pasak medikų, tai labai apšunkino perėjimą prie kitų kamieninių kraujodaros ląstelių terapijos transplantacijų rūšių. Nors Administracinis teismas priėmė sprendimą, jog tokie ribojimai neturi pagrindo ir turi būti panaikinti, nepaisant pažadų, jo vykdymas vis dar stringa.

Doc. R. Gerbutavičius teigia, jog tokiam centrui įrengti reikia nemenko pasirengimo. „Tokio centro steigimui Kauno klinikose buvo pasiruošta: įrengtos devynios imunosupresyviems pacientams gydyti pritaikytos palatos, Audinių banke veikia kamieninių kraujodaros ląstelių paruošimo ir saugojimo laboratorija, yra visa reikiama įranga ir specialistai kamieninėms kraujodaros ląstelėms surinkti, taip pat klinikinė ir molekulinė laboratorija, reikalinga specialioms tyrimams atlikti ir, žinoma, specialistai, kurie po stažuotčių įvairiose užsienio kamieninių kraujodaros ląstelių transplantacijų centruose Vokietijoje, Anglijoje, Skandinavijoje gali atlikti šią procedūrą. Tokios transplantacijos procedūros gali ir turėti atliekamos universitetinėje

daugiaprofilinėje ligoninėje“, - sako doc. R. Gerbutavičius.

PSO įvertintas projektas pavyzdinis modelis kitoms šioms

Kauno klinikos jau daugiau nei dvejus metus bendradarbiauja su Leipcigo universitetinės ligo-

Prof. D. Niederwieser: „Du kaulų čiulpų transplantacijos centrai Lietuvai - būtinybė“.

- Atsirandantis nauji gydymo metodai gydytojams suteikia galimybes efektyviau gydyti, o pacientams - viltingai išgyti. Tačiau tokios pažangios technologijos, tokios transplantacijos tikrai negali būti atliekamos bet kurioje ligoninėje. Tai - sudėtingos procedūros, kurioms reikia aukštos kvalifikacijos medikų, sukaupusių nemenką patirtį, technologinių galimybių ir, žinoma, pacientų. Jei tokios transplantacijos būtų atliekamos vos vienam ar dviems pacientams per metus, tai tikrai būtų neefektyvu. Ir ne dėl finansų, o paprasčiausiai gydytojai neturės reikiamos patirties. Kaune Kraujodaros kamieninių ląstelių transplantacijos centras - jau nebe naujokas, o turintis patirties. Kamiečiai įstojo į Europos kraujodaros kamieninių ląstelių transplantacijos tinklą.

- Į jūsų pasakymą sveikatos politikai turėtų atsakyti, kad tokiai nedidėliai šaliai kaip Lietuva tai tiesiog per brangu...
- O jūs jau išstojote iš Europos Sąjungos? Kiek žinau, ne, todėl ir toks požiūris, mano nuomone, neteisingas. Lietuvos pacientai, kaip vokiečiai ar austrai, turi gauti lygiai tokias pačias

tyrimams atlikti ir, žinoma, specialistai, kurie po stažuotčių įvairiose užsienio kamieninių kraujodaros ląstelių transplantacijų centruose Vokietijoje, Anglijoje, Skandinavijoje gali atlikti šią procedūrą. Tokios transplantacijos procedūros gali ir turėti atliekamos universitetinėje

„Nuotoliniu būdu dėl kiekvieno paciento, kuriam reikalinga transplantacija, konsultuojamės praktiškai kiekvieną dieną. Pacientai į tai reaguoja puikiai, gal net mes, kaip gydytojai, igyjame didesnį jų pasitikėjimą, kad sprendimus priimame ne vieni, bet pasitarę su tarptautiniais ekspertais“, - sako gydytojas onkologas chemoterapeutas, hematologas Domas Vaitiekus.

daugiaprofilinėje ligoninėje“, - sako doc. R. Gerbutavičius.

PSO įvertintas projektas pavyzdinis modelis kitoms šioms

Kauno klinikos jau daugiau nei dvejus metus bendradarbiauja su Leipcigo universitetinės ligo-

tolikai šaliai kaip Lietuva yra būtinybė. Kolegos Vlniujė dirba gerai, tačiau augant poreikiui klausimas, ar jie spės susitvarkyti su pacientų srautu? Be to, autologinė kraujodaros kamieninių ląstelių transplantacija privalo būti atliekama kiek įmanoma greičiau nuo ligos diagnozės. Kaštas, žinoma, skaičiuoti yra svarbu, tačiau reikia nepamiršti apskaičiuoti, kiek šalis gaus gražos suteiktama efektyvų gydymą didesniu skaičiumi pacientų.

- Ne vienerius metus bendradarbiaujate su Kauno klinikomis. Ar jos galėtų tapti antruoju centru?

- Jos jau ir šiandien juo yra. Ir kalbant apie kaštus, patarčiau neprarasti šio indėlio. ■

APIE PROF. DIETGER NIEDERWIESER:

• Profesorius turi didžiulę patirtį atliekant įvairias kamieninių kraujodaros ląstelių transplantacijų procedūras, tiek autologines, tiek iš svetimio žmogaus (alogenines). Jis pats ir jo vadovaujama komanda atliko ne vieną šimtą šių procedūrų pacientams, sergantiems įvairiomis hematologinėmis ir kitomis ligomis. Jis gydo pacientus iš įvairių pasaulio šalių. Profesorius praityje buvo Europos (EBMT) ir pasaulio (WBMT) kaulų čiulpų transplantacijos tinklo organizacijų prezidentas. ■